

Chronologisch proces proef Afvalscheiding Merlenhoven

Sinds 2016 wordt gewerkt aan het verbeteren van de inzameling van de verschillende afvalstromen binnen de gemeente Heemstede. Dit gaat over het uitbreiden van capaciteit en verbeteren van de kwaliteit van de afvalstromen (beter scheiden). Dit document geeft chronologisch inzicht in de kaders, besluiten, uitgevoerde acties / onderzoeken en het verloop van de uitvoering van de proef.

Context

In het kader van het programma 'Nederland Circulair in 2050' is in het Publiek Kader Huishoudelijk afval 2025 vastgelegd dat het wensbeeld is dat de hoeveelheid restafval van een gemiddelde Nederlander in 2025 is afgenomen tot maximaal 30 kg per jaar. Daarvoor moet huishoudelijk afval beter worden gescheiden. De ambitie is om te komen tot 100 kg restafval per inwoner en 75% afvalscheiding in 2020 en om uiteindelijk richting 100% te gaan.

Gemeentelijk afvalbeleid

In de Nota duurzaamheid 2016-2020 is de doelstelling opgenomen dat de hoeveelheid restafval in 2020 is gehalveerd. Dit komt neer op een gemiddelde hoeveelheid restafval van 100 kg per inwoner en een afvalscheiding van 75%.

Onderzoek scenario's

Ter realisering van de in de Nota duurzaamheid opgenomen doelstelling is een onderzoek naar de mogelijkheden ter verbetering van de afvalscheiding in Heemstede toegezegd.

Realistische scenario's

Samen met Meerlanden zijn realistische toekomstscenario's onderzocht en doorgerekend. De mogelijkheden zijn:

- Scenario Huidig+: uitbreiding capaciteit brengvoorziening PMD toevoegen
- Scenario 1: PMD 1 x per 4 weken aan huis ophalen, frequentieverlaging restafval 1 x per 4 weken, GFT aan huis 1 x per 2 weken en 1 x per week in warme maanden.
- Scenario 2: Omgekeerd inzamelen (2a zonder diftar, 2b met diftar)

	huidige situatie	prognose	Scenario			
	2017	2020	Huidig +	1	2a	2b
% bronscheiding	57,8%	58,1%	60,2%	68,4%	69,7%	71,7%
nascheiding grofvuil	4,7%	5,4%	5,3%	5,3%	5,3%	5,3%
nascheiding restafval	n.v.t.	4,0%	3,2%	2,0%	1,9%	1,7%
Prognose (afgerond)		68%	69%	75%	77%	80%
Restafval: kg/inw	200	191	172	135	129	119

Met de huidige situatie en het scenario Huidig+ gaan de doelstellingen niet gehaald worden. Met de inspanningen voor scenario 1, 2a en 2b zullen de doelstellingen voor het scheidingspercentage naar verwachting wel gehaald worden. De gecalculeerde hoeveelheden restafval wijken nog wel af van de doelstelling. Verdere optimalisatie richting de doelstellingen van de gemeente zal het gevolg zijn van gewinning op de lange termijn.

Bestuurlijke standpunten

Op 15 november 2016 heeft het college besloten om een scenario uit te werken waarbij de milieudoelstelling in 2020 minimaal gehaald wordt en inwoners te laten meedenken over het gewenste scenario via een enquête.

Dit besluit is besproken in de commissie Ruimte van 8 december 2016, met het volgende resultaat:

- HBB en de VVD hebben een voorkeur voor scenario 1
- D66 en GL hebben een voorkeur voor scenario 2b
- Het CDA heeft geen voorkeur. PvdA was afwezig

Communicatie

In navolging daarvan heeft het college op 24 januari 2017 besloten in te stemmen met het communicatie- en participatieplan afvalscheiding. Dit besluit is besproken in de commissie Ruimte van 20 februari 2017.

Op 7 maart 2017 het College het communicatie- en participatieplan afvalscheiding vastgesteld, dat uit de volgende acties bestond:

- Enquête: 10 maart – 3 april 2017
- Bewonersbijeenkomst: 19 april 2017
- Afvalbattle / 100-100-100: 10 april - 19 juli 2017

Bewonersonderzoek en afvalbattle

Deelnemers: 849 inwoners deelgenomen (representatief voor de gemeente)

Resultaten:

- er is bereidheid tot veranderingen.
- inwoners willen zelf invloed hebben op de keuze van het systeem.
- meeste respondenten gebruiken niet het volledige inzamelsysteem voor restafval
- inwoners willen gefaciliteerd worden beter te scheiden.
- duidelijke voorkeur GFT en PMD aan huis (voorkeur rolemmer) of dichtbij in te zamelen.
- inwoners vragen om hulp bij het scheiden van keukenafval + vaker legen emmer
- een rolemmer aan huis voor PMD heeft de grootste voorkeur.

De belangrijkste aandachtspunten tijdens enquête en de bewonersavond:

- Meer inzamelpunten voor glas, of inzameling aan huis
- Meer inzet van communicatie over scheiden en het creëren van bewustzijn

Terugkoppeling van deelnemers aan het 100-100-100 traject:

- Omgekeerd inzamelen door oude restafvalcontainer om te bouwen voor PMD i.p.v. extra rolemmer
- Groenafval ook in de zomer inzamelen (door de stank gooien ook de deelnemers van 100-100-100 hun gft in de bak die als eerste wordt geleegd)
- Minder verpakkingen door de fabrikanten laten gebruiken
- Informeren over wat nu wel en niet in het PMD weggegooid kan worden
- Afval scheiden belonen (betalen per keer dat de restafvalcontainer aan de weg wordt gezet) is niet wenselijk. Er zijn twijfels over vervuiling, illegale stort door burens

De focus voor de verbetering van afvalscheiding ligt bij dienstverlening en weggooigemak. Als dat op orde is dan willen mensen afval scheiden.

Uitkomst: een proef: twee scenario's testen in 1 wijk

De uitkomsten van de bestuurlijke standpunten, de enquête, bewonersbijeenkomsten en de afvalbattle resulteerden in de keus om een pilotwijk aan te wijzen om achtereenvolgens twee scenario's te testen.

- Scenario 1: PMD 1 x per 4 weken aan huis ophalen, frequentieverlaging restafval 1 x per 4 weken, GFT aan huis 1 x per 2 weken en 1 x per week in warme maanden.
- Scenario 2: Omgekeerd inzamelen (2a zonder diftar, 2b met diftar)

Motivering

Twee scenario's in twee fasen beantwoordt aan de wensen van inwoners om zelf invloed te hebben op welk systeem voor hun past

Nog niets in deze opzet is definitief. We gaan samen met de inwoners een transitieproces in. Door het uitvoeren van een gefaseerde pilot wordt onderzocht welk scenario passend is voor Heemstede.

De wijk Merlenhoven is representatief voor Heemstede

De wijk Merlenhoven is geschikt om een pilot uit te voeren omdat de wijk bestaat uit 506 aansluitingen en kenmerkt zich door een uniforme bouw en duidelijke wijk-grenzen. De wijk bestaat voornamelijk uit laagbouw en de woningen hebben een, voor Heemstedse begrippen, gemiddelde hoeveelheid ruimte tot hun beschikking. De bevolking vormt een goede afspiegeling van de gemeente. Inzameling kan gemakkelijk gebeuren.

Monitoring en analyse

Tijdens de proef zou worden geregistreerd hoeveel restafval en grondstoffen in totaal in de wijk aangeboden worden en wat de samenstelling van het huishoudelijk restafval is met sorteeroproeven. Ter voorbereiding van de proef is eerst de 0-situatie in kaart gebracht. Een sorteeraanlyse van (fijn) restafval laat zien dat 44% van het afval bestaat uit GFT. Het grootste deel hiervan is het keukenafval, namelijk groente en fruit afval. Verder is er ook (bovengemiddeld) veel papier (8%) aanwezig. Ruim 12% van het restafval bestaat uit kunststof verpakkingen. Qua gewicht lijkt dit niet veel, maar het neemt circa 40% van het volume van de restafval rolemmer in beslag.

Bestuurlijke standpunten

Op 12 september 2017 heeft het college besloten: in te stemmen met het uitvoeren van een gefaseerde pilot afvalinzameling in de wijk Merlenhoven. Na afloop van fase 1 te evalueren en afhankelijk daarvan te besluiten tot de start van fase 2.

Fase 1 van de pilot zou een looptijd hebben van een half jaar (gewenste startdatum 1 januari 2018). De evaluatie en besluitvorming zouden circa 4 maanden in beslag nemen en het voorbereiden van fase 2 kost 2 maanden. Fase 2 zal vervolgens ook weer 6 maanden in beslag nemen.

Kosten

De kosten voor het uitvoeren van fase 1 van de pilot zijn € 21.000. In de bijlage is uitgewerkt hoe dit bedrag tot stand is gekomen. Deze kosten komen bovenop de huidige begroting van de afvalbeheerkosten. Hier is namelijk nog niet in voorzien. De kosten van het communicatietraject in fase 1 zijn € 20.000. De totale kosten van fase 1 komen daarmee uit op € 41.000.

Communicatie

Het communicatieplan voor de opzet van deze pilot zit in de bijlage. De besluitvorming en de start van de proef in de wijk volgden elkaar snel op waardoor er pas in december gestart kon worden met de uitvoering. Het plan wordt momenteel aangepast op de nieuwe aanpak.

Reactie adviesgroep duurzaamheid

De adviesgroep Duurzaamheid heeft in haar advies over onderhavig plan het belang van het reduceren van het restafval benadrukt. De adviesgroep is van mening dat dit de doelstellingen van de gemeente het snelst behaald kunnen worden door gelijk het scenario 'omgekeerd inzamelen' in te voeren. Ook in het kader van duurzaamheid zijn hier voordelen te behalen doordat hiermee geen tijdelijke voorzieningen aangeschaft moeten worden.

Reactie bewoners

Tijdens de commissie ruimte van 14 december 2017 heeft een viertal bewoners van de wijk Merlenhoven een petitie, ondertekend door circa 200 mensen, ingediend. De argumenten van de petitie-indieners waren: Gebrekkige communicatie, geen extra bak wenselijk en stankoverlast. Wethouder Nieuwland is vervolgens in overleg gegaan met de petitie-indieners. Samen is overeengekomen de pilot niet op 1 januari 2018 te laten starten en een participatie-traject in te gaan.

Participatie over inzamelmethode in voorbeeldwijk Merlenhoven

Gesprek Meerlanden

Meerlanden is geïnformeerd en gevraagd naar de effecten. Meerlanden heeft hierop aangegeven dat het uitstellen van de proef geen gevolgen had. De benodigde nieuwe rolemmers zouden uit de voorraad van Haarlemmermeer geleverd worden, en pas later worden bijbesteld. Dit betekent dat er nog geen aanschaffen waren gedaan, zodat eventuele andere besluiten eenvoudiger te nemen zouden zijn.

Overleg petitie-indieners

Na het overleg met de wethouder is de ambtelijke werkgroep in overleg gegaan met de petitie-indieners. De conclusie van het overleg was dat de petitie-indieners het ermee eens zijn dat er wat zal moeten gaan veranderen aan de wijze van inzamelen, maar dat bij het bepalen van de wijze waarop dit moet gebeuren, de hele buurt betrokken moet worden. Samen is een plan van aanpak opgesteld.

Vorbereiding op communicatie

Volgens de petitie-indieners was de communicatie niet voldoende geweest in het voortraject. Het gereserveerde bedrag uit de pilot voor communicatie is ingezet om de communicatiecampagne verder vorm te geven. Onder de noemer 'Heemsteeds minder afval' is verder gecommuniceerd naar de inwoners van de wijk. Deze campagne kan later eenvoudig uitgerold worden naar de rest van de gemeente.

Vorbereiding en uitvoering bewonersbijeenkomst 14 maart.

Om een zo groot mogelijke opkomst van inwoners te verkrijgen, is de bijeenkomst twee keer uitgevoerd: de eerste keer in de middag, en de tweede keer in de avond. Beide bijeenkomsten vonden plaats op 14 maart 2018. In de uitnodiging werd de randvoorwaarden en de doelstelling meegestuurd:

The infographic features a central circular graphic with the text 'Steeds minder afval' (Always less waste). Surrounding this are several icons and text boxes: a recycling symbol with a crossed-out Euro symbol (€) and the text 'Duurzaam maar niet duurder' (Sustainable but not more expensive); a trash bag icon with the text 'Minder restafval' (Less residual waste); a house and car icon with the text 'Schoon en veilig straatbeeld' (Clean and safe street scene); a magnifying glass over a plant and a trash bag with a crossed-out Euro symbol and the text 'Focus op grondstoffen, niet op restafval' (Focus on raw materials, not on residual waste); a magnifying glass over various waste items and the text 'Focus op stromen met meeste resultaat' (Focus on streams with the most result); a trash bag icon with a Euro symbol and the text 'Invloed op afvalstoffenheffing' (Influence on waste management fee); a person at a recycling bin with the text 'Afval scheiden eenvoudig maken' (Make separating waste simple); and a map of the Netherlands with a recycling symbol and the text 'Landelijke ontwikkelingen afvalbeleid' (National developments in waste management policy). On the left side, there is a logo for 'Heemstede' and a text box with the following information: 'Kom ook en praat mee!' (Come and talk!), 'DATUM: 14 maart' (DATE: 14 March), 'TIJD: 13.30 uur of 19.30 uur' (TIME: 13.30 or 19.30), 'LOCATIE: Gemeentehuis Heemstede' (LOCATION: Heemstede Town Hall), and 'Waar gaat het over? In 2020 hebben we nog maar 100 kg restafval en we scheiden 75% in de wijk Merkenhoven maken we daarmee een start.' (What is it about? In 2020 we will have only 100 kg of residual waste and we separate 75% in the Merkenhoven neighborhood, we are starting with this). Below this is a pink box with 'Steeds minder afval' and a trash bin icon.

De bijeenkomst bestond uit een informatief deel, waar een kennisquizje over afval(scheiden) gehouden werd, een enthousiaste deelnemer van het 100-100-100 project haar verhaal vertelde en de uitleg van een extern expert over voor- en nascheiden, aan bod kwam.

Wethouder Nieuwland gaf de aftrap op de bewonersbijeenkomst.

Tijdens het tweede deel van de bijeenkomst hebben de aanwezigen aan de hand van de uitgangspunten, die eerder tot de scenario's geleid hebben, zelf hun ideeën geuit over een alternatief inzamelsysteem. Tijdens deze bijeenkomsten werd onder andere duidelijk dat er vragen waren over het proces, er onbekendheid was met de verwerking van de verschillende afvalstromen en bewoners het gevoel hadden dat ze al goed bezig waren. Op www.heemstede.nl/steedsminderafval is het complete verslag van de bijeenkomst gevoegd. Alle inwoners uit de wijk hebben dit inmiddels ontvangen met de mededeling dat er in september een vervolg gehouden wordt.

Grote opkomst tijdens bewonersbijeenkomst

Ontstaan klankbordgroep Merlenhoven tijdens Verdiepingsbijeenkomst

In september 2018 is aanloop naar de afvalproef opgepakt door het organiseren van een Verdiepingsbijeenkomst op 24 september 2018. Alle inwoners die hadden aangegeven mee te willen denken over de uitvoering van deze proef waren hiervoor uitgenodigd. Tijdens de bijeenkomst werd de groep petitie-indieners gevraagd actief mee te blijven denken, in aanloop maar ook tijdens de uitvoering van de mogelijke proef. De aanwezigen werden hiermee een klankbordgroep waar de gemeente (pro-)actief mee in gesprek blijft gaan.

Tijdens de bijeenkomst heeft wethouder Van der Have een korte terugblik gegeven plus de doelstellingen toegelicht waaraan de gemeente wil voldoen. Vervolgens is een samenvatting gegeven van voorgaande bijeenkomsten in aanloop naar de stand van zaken vandaag. Een medewerker van de Meerlanden heeft een aantal mythes besproken en concrete voorbeelden behandeld van afval. Deze Verdiepingsbijeenkomst verliep constructief en in goede sfeer.

Aangepaste uitvoering van de proef in Merlenhoven

Uiteindelijk zijn vier inzamelsscenario's besproken die door de Meerlanden zijn opgesteld en doorgerekend. Slechts twee van deze scenario's leveren de beoogde beperking van restafval uit de doelstelling op. In overleg met de klankbordgroep is voorgesteld om één scenario te testen om duidelijkheid te bieden en niet teveel veranderingen op elkaar te laten volgen.

Voor de uitvoering van de proef is de voorkeur uitgesproken voor het scenario, waarbij:

- 2 containers aan huis (voor GFT en PMD). De restafvalcontainer wordt hierin PMD.
- Verzamelcontainer voor restafval in de wijk. Tijdens proef bovengronds; permanente containers gaan ondergronds.
- Glas, papier, textiel e.d. wegbrengen naar de brengparkjes.

Klankbordgroep als ambassadeur afvalproef

De klankbordgroep is positief over het in samenspraak aangepaste voorstel en geeft aan ook graag een rol te willen vervullen in een mogelijke proef als ambassadeur. Om de klankbordgroep actief te betrekken en inhoudelijk en procedureel te laten meedenken, is afgesproken op regelmatige basis te overleggen.

Maandag 12 november 2018 vond er een tweede bijeenkomst plaats met de klankbordgroep. De gemeente Heemstede vertelde kort over de genomen stappen en ontwikkelingen sinds de bijeenkomst in september met de klankbordgroep. De wethouder gaf een korte toelichting over de ontwikkelingen op het politiek-bestuurlijk vlak en de daarmee samenhangende planning voor komende tijd. Expert en coördinator van de Meerlanden was ook aanwezig om toelichting te geven. De communicatiemedewerker begeleidde het gesprek en gaf een korte toelichting op de communicatiemiddelen.

Frequentie ophalen PMD

Tijdens de bespreking van het beleid ontstond er discussie over de frequentie van het ophalen van het PMD. Deze staat nu gepland voor ophalen 1 keer per 4 weken. Volgens de aanwezigen is dit een te lage frequentie. Er is toegezegd om op korte termijn een terugkoppeling te doen op deze frequentie en of het mogelijk is om naar iedere 2 weken ophalen te gaan. Mogelijkerwijs betekent dit ook dat het omwisselen van kleine restafval rolemmers naar een grote voor PMD niet noodzakelijk is.

Locaties van de containers

Er zullen 5 containers worden geplaatst in de wijk. Samen met een vertegenwoordiging van de klankbordgroep zullen beleidsmedewerker Afval en Meerlanden is op 22 november een rondje door de wijk gemaakt om een voorkeur voor de locatie te bepalen.

Afronding proefperiode

De klankbordgroep heeft aangegeven dat er geen behoefte is aan een cadeaubon of wijkfeest. Als tegenvoorstel is gesuggereerd of het schoonspuiten van de containers mogelijk is. Een schone container voor PMD nodigt immers meer uit om sneller te beginnen met afvalscheiding. Gemeente zoekt uit welke mogelijkheden hiertoe zijn en koppelt terug.

Communicatie

Tijdens het overleg lagen er verschillende uitgewerkte middelen op tafel, zoals de Afvalwijzer en een nieuwsbrief. Afgesproken is dat de documenten van belang voor de wijkbijeenkomst worden gedeeld met de klankbordgroep. Alle suggesties, opmerkingen en commentaar worden gedeeld met de medewerkers van de gemeente.

Wijkbijeenkomst in Merlenhoven op 8 december 2018

Uit de bijeenkomsten met de klankbordgroep is een scenario ontstaan waarop de we proef zouden kunnen gaan uitvoeren. Om de gehele wijk de mogelijkheid te geven om kennis te nemen van deze uitkomsten en om mogelijke zorgen / aandachtspunten uit te spreken, is een Wijkbijeenkomst georganiseerd, van tevoren aangekondigd met een huis-aan-huis flyer.

Op 16 november 2018 heeft de raad een collegebericht ontvangen over de voortgang van het participatietraject omtrent de afvalproef in Merlenhoven. Daarop heeft de Raad in de vergadering van 29 november 2018 aangegeven de nieuwe invulling van de proef afvalinzameling in de wijk Merlenhoven direct groen licht te geven.

Start van de proef op 28 februari 2019

De proef is op 28 februari 2019 van start gegaan. Op deze dag werd voor de laatste keer het restafval aan huis opgehaald. De Meerlanden is verantwoordelijk voor de technische en operationele wijzigingen, de werkgroep vanuit de gemeente heeft zich, in samenwerking met de klankbordgroep, vooral gericht op de service naar de inwoners. Zo ontvangen alle inwoners van Merlenhoven voorafgaand een startpakket met specifieke afvalwijzer, toelichting, krijgen de inwoners een schone container bij de start van de uitvoering, is er een sticker ontwikkeld voor op de container en worden billboards geplaatst bij de toegangswegen naar Merlenhoven.

Op vrijdag 15 februari onthulde wethouder Annelies van der Have, samen met leden van de klankbordgroep, de twee billboards waarop de start van de nieuwe afvalinzameling wordt aangekondigd.

Informatievoorziening aan alle containers bij start van de proef.

Tussentijdse resultaten tijdens wijkbijeenkomst in Merlenhoven

Op zaterdag 18 mei heeft wethouder Annelies van der Have de eerste resultaten van de proef gepresenteerd.

VANG-doelstelling

De landelijke VANG-doelstelling (Van Afval Naar Grondstof) geeft aan dat gemeenten het aantal kilo's restafval per persoon per jaar moeten verminderen naar maximaal 100 kg in 2020. In Heemstede ligt het gemiddelde in 2018 op 207 kg per persoon per jaar.

Positieve eerste resultaten

In de opstartperiode werd geconstateerd dat ongewenste stromen van o.a. grof vuil in de verzamelcontainers werd gedeponeerd. Hierdoor was op momenten sprake van volle containers waarbij inwoners hun afval niet meer kwijt konden. Dit is vrij snel opgepakt met de Meerlanden en loopt sindsdien goed.

Tijdens de uitvoering is door de Meerlanden bijgehouden hoeveel kilo's restafval in de wijk Merlenhoven is ingezameld. De berekening is gemaakt naar het aantal inwoners en het gehele jaar en komt nu halverwege de proef al uit op **rond de 94 kg per persoon per jaar**. Dit is een opvallend goed resultaat voor een eerste periode van een proef.

Wethouder Van der Have met betrokkenen tijdens de onthulling van de tussentijdse cijfers van de proef

Verbeterpunten uit sorteeraanlyse

Door het bedrijf de Afvalspiegel zijn sorteeraanlyses gemaakt van de samenstelling van onze afvalstromen. Hieruit blijkt dat in het restafval in Merlenhoven nog bijvoorbeeld papier en textiel zit. Het aandeel GFT is verminderd met 10% naar 30%. Ook is er relatief veel grof vuil aangetroffen. In het PMD zit 25% vervuiling, waaronder ook een deel GFT. Door gerichte communicatie proberen we deze vervuilingen te verminderen.

Afronding van de proef eind september 2019

Aan het einde van de maand september is officieel een einde gekomen aan de proefperiode van de nieuwe manier van afvalinzameling in de wijk Merlenhoven. Door Meerlanden is een notitie opgesteld met daarin alle resultaten.